

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINLARI

VAKIFLAR DERGİSİ

Metinden hariç 364 Resim, 48 Plân ve Kroki,
43 Fotokopi, 38 Desen ve 13 Levha'yı havidir.

SAYI : IX

TIPKI BASIM

PYS VAKIF SİSTEM MATBAASI - ANKARA - 2006

EDİRNE ESKİ CAMİİN KİTABELERİ VE MİMARİMİZDEKİ YERİ

Beyhan KARAMAĞARALI

Eski Cami, sanat tarihçileri tarafından bugüne kadar müstakil bir araştırma ve inceleme konusu olarak ele alınmamıştır¹. Eski Cami'in plânı ilk defa Gurlitt tarafından ve hatalı olarak yayınlanmış, o günden bugüne bütün yayınlarda bu plân ıktibas veya kopya edilmiştir. Aynı şekilde kitabelerin okunmasında yapılan yanlışlar da bir yazardan diğerine intikal etmiştir.

Evlıya Çelebi'nin "Ulu Cami" olarak andığı ve "kâr-ı kadım" üzere yapıldığını söylediği cami,² her kenarı dıştan 49.50 m. olan bir alanı kaplamaktadır (1. Şekil). Yapı tamamen kesme taşlıdır (1-2 Res.). Kenarları 2.80 m. ölçüsündeki dört kalın ayak, caminin içini üç sahna ve dokuz bölmeye ayırmaktadır. Bu bölmeler 13.5 m. çapında bir kubbe ile örtülmüştür. Merkezdeki kubbe bu dört ayağa oturur. Diğer kubbeleri taşıyan sivri kemerler bir veya iki yönde duvarlardaki gömme ayaklara dayanmaktadır. Yan sahnalarda kasnaklar dairevidir. Kemerlerden kasnağa pandantiflerle geçilmiştir. Orta sahnın yan sahnılarından daha yüksektir. Burada kasnaklar se-

kizgendir ve her kubbeye değişik bir tarz uygulanmıştır. Cümle kapısından girişte yer alan birinci kubbe sekiz dilimlidir ve tepesinde bir fener bulunmaktadır.³ Kubbeye burada tromplarla ortadaki kubbeye mukarnaslı konsollarla, mihrap önündekinde de üçgenlerle geçilmiştir. Orta sahnın yan sahnıların arasındaki fark dışta da belirtilmiştir. Gurlitt, Hammer'den naklen "Fatih zamanında halâ camide inşaat yapıldığını ve orta kubbenin de o zaman kapanıp daha evvel Bursa Ulu Camiindeki gibi açık bırakılmış olduğunu tahmin ettiğini" söylemektedir.⁴ Gerçekten Eski Cami'de de, Bursa Camiinde olduğu gibi küçüle küçüle caminin içinde kalmış, fonksiyon ve karakterini kaybetmiş bir avluyu bulmak mümkündür. Fakat burada avluyu örten kubbe orta kubbe değil, tepesinde fener bulunan birinci kubbe olmak lâzım gelir. Cami'in iki yanında bulunan kapıların mihreri ile cephede yer alan cümle kapısından geçen mihrerin bu bölmede kesişmeleri de bunu doğrular.⁵ Ancak biz bu kubbenin sonradan kapatılmadığını, doğrudan doğruya fenerli olanak inşa edildiğini düşünürüz (3. Res.).

Evlıya Çelebi'nin "musanna" olduğunu kaydettiği mihrap çok geç devirlerin boyalı tezyinatı ile aslı karakterini kaybetmiştir. Minber beyaz mermerdendir. Yan yüzleri rûmillerle, geo-

1. C. Gurlitt, Die Bauten Adrianopols, Orientalisches Archiv I, Leipzig 1910-11, 1-4 s.; Dr. Rifat Osman, Edirne Rekonstruksı, 43. s., Edirne 1336/1920; Osman Nuri Ferehcı, Edirne tarihi, 54-55. s., İstanbul 1940; Oktay Akınca, Edirne'de Osmanlı devri şiddeleri, 6-13. s., İstanbul 1949; aynı yazar, Edirne'de Türk mimarisinin gelişmesi, Edirne, Edirne'nin 600. fethi yıldönümü armağan kitabı, Ankara 1965, 223-233. s.; K. Söylenciođlu, İslâm dını-ilk camiler ve Osmanlı camileri, 70-74. s., İstanbul 1933; A. Kuran, İlk devir Osmanlı mimarisinde cami, 39-43. s., Ankara 1964, Aynı yazar, The mosque in early Ottoman architecture, 154-157. s., Chicago 1966. İdrisioğlu Hüneyia Yıldız, Turistik Edirne, 44-49. s., Edirne 1967.

2. Evlıya Çelebi, Seyahatname, III, 430-431. s., İstanbul 1314.

3. Yılmaz Önce, Anadolu Türk, mimarisinde üstten tabii aydınlıkta: Aydınlık feneri, Onasya mecmuası, 6.C., 64. Sayı, 9-10. s., 1970.

4. C. Gurlitt, a. m., 3. s.

5. A. Kuran, a. e., 49. s.

metrik örgülerin kaynaşmasından doğan bir arabesk süslemektir (4. Res.). Bu tip kompozisyon, Bursa Yeşil Cami gibi, XV. yüzyılın diğer eserlerinde görülür.

Camide, II. Murad'ın daveti üzerine Edirneye gelen Hacı Bayram Veli ye ait bir kursü bulunmaktadır.⁶ Evliya Çelebi "Hacı Bayram Veli burada itikâfa girub çok ibadet ederek nice yüzbin adamı, va'z ve nasihat ile irşat etmiştir. Halen kürsüyy-i şerifleri bir köşede teberruken mahfuz durur" demektedir.⁷

Kadınlar mahfeli H. 1020 (M. 1612) yılında Filibeli Ramazanoğlu adında bir şahıs tarafından yaptırılmıştır.

Camiin içinin aslında sade olduğunu düşünüyoruz. Evliya Çelebi de "Derun-i camide öyle zîb-u ziynet üzere maslûbat yoktur" demektedir.⁸ Duvarlarda bulunan ve ayakları kaplıyan yazılar XVIII. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar, fasılalarla yazılmıştır. Bunların bir kısmı I. Sultan Mahmud devrindeki tamirde, diğer bir kısmı ise 1863 yılındaki tamir sırasında ilâve edilmiş olmalıdır. Daha sonra da devrin meşhûr hattatları zaman zaman camii hatları ile süslemişlerdir. Kible tarafında, ayaklar üzerindeki Hadislerden sağdaki 1770 de Cezairli Hasan Hoca tarafından yazılmıştır. Hünkâr mahfelinin bulunduğu duvarda da Mustafa Tevfik Efendinin 1904 yılında yazdığı güzel bir hat yer almaktadır. Minberin sağında asılı olan levhada altın yaldızla yazılmış "Besmele" ise Sultan İI. Abdulhamid'in imzasını taşımaktadır⁹ (5. Res.).

Orta sahnadaki kubbelerin içi 1863 tarihinde çok kötü barok tezyinatla doldurulmuştur. Bu barok tezyinat ve aralarındaki sanat değeri taşıyanlar

bulunmakla beraber - yazılar, esasen kalın ve basık ayakların mekânda yarattığı ağır tesiri büsbütün arttırmaktadırlar.

Camiin cephesinde beş kemerli bir son cemaat mahalli mevcuttur. Kible mihverinin üzerinde bulunan ortadaki bölme kubbelidir ve yüksektir. Çapraz tonozla örtülü olan yan kısımlar daha aşağıdadır. Esasen bina kesme taştan inşa edilmiş olduğu halde son cemaat mahalli tuğla hatıllı olarak örülmüştür. Kemali Söylemezoğlu'nun da işaret ettiği gibi¹⁰, bu kısmın binaya bağlanması çok zayıftır.

Abdest almağa mahsus musluklar son cemaat mahallinin önündedir. Dr. Osman Rifat kışın bu musluklardan sıcak su akıtıldığını söyler.¹¹

Caminin esas portalı mermerden ve mukarnaslı olarak yapılmıştır. Bu mukarnaslar guruplar halinde aşağıya doğru sarkan salkımlar teşkil etmektedir. Batıdaki kapı kırmızı ve beyaz taşlardan dekoratif olarak örülmüştür (6. Res.). Girişin üst kısmı sade bir kemer kovani biçimindedir.

Binanın kuzey cephesinin iki köşesinde birer minare bulunmaktadır. Bunlardan kuzey doğudaki tek şerefeli ve sade; kuzey batı köşesindeki ise süslü ve çift şerefelidir (7. Res.). Her şerefeye ayrı yollarla çıkılmaktadır. Bu minarenin kaidesi ile Üç Şerefeli camiin burmalı minaresinin kaidesi arasında büyük bir benzerlik mevcuttur (8. Res.). Gurlitt'in plânında ve ondan kopya edilen diğer plânlarda kuzey-doğudaki ilk minare gösterilmiştir.

Camide iki banî ve bir imza kitabesi bulunmaktadır (9. Res.). Minberin kapısı üstünde:

في أيام السلطان الاعظم
محمد بن بايزيد بن مراد خان

6. T. Gökbilgin, İslâm Ansiklopedisi, Edirne Maddesi, 121. s.

7. Evliya Çelebi III, 431. s.

8. Evliya Çelebi, III, 431. s.

9. İdrisoğlu Hüseyin Yıldız, a.e., 47. s.

10. K. Söylemezoğlu, a.e., 72-74. s.

11. O. Aslanapa, a.e., 13. s.

"Murad Han'ın oğlu Bayezid'in oğlu Sultanı' l'azam. Mehmed'in günlerinde" denilmektedir.

Portaldaki banî kitabesi, Bâdi E-fendi'den naklen Tayyib Gökbilgin tarafından arap harfleri ile,¹² Osman Nuri Peremeci tarafından da lâtin harfleri ile ve bazı yanlışlarla neşredilmiştir.

Sülüsle yazılmış olan üç satırlık kitabe metni şudur:

قال النبي عليه السلام من بني لله مسجداً بني (أ) لله
بيتاً في الجنة امر بعمارة هذا الجامع الشريف السلطان
المؤيد المجاهد
المرابط منصور اللوه قاهر الاعداء ناسرو السلمد
والاحسان على أهل الدنيا السلطان ابن السلطان
غياس الدنيا
والدين محمد بن يزيد خان خلد الله سلطانه وواضع
على الملين برهانه في منتصف شوال سنة ست عشر
وثمانية (816)

Kitabe Osman b. Affan'dan rivayet edilen bir hadisle başlamaktadır. "Her kim Allah için mescid yaparsa, Allah da onlara cennette öyle bir ev yapar. Bu cami-i şerifin yapılmasını, Sultan, müeyyed (yardım edici), mücahid, murabıt, Allah'ın yardımı ile liva (sancak, bayrak) sahibi olmuş; düşmanları kahreden, dünya ehline adalet ve iyilik dağıtan; Sultan oğlu Sultan Gıyasu'd-dünya ve'd-Din Mehmed b. Bayezid Han - Allah onun sultanlığını baktı kılınsın ve iki dünyada (saltanatım) tamtsın - 816 yılının Şevval ayının ortalarında (1414 yılı Ocak ayının başlarında) emretti."

Kitabede geçen "Gıyasu'd-dünya ve'd-Din" ünvanı bütün Osmanlı sultanları içinde yalnız Çelebi Mehmed tarafından kullanılmıştır. Sultana ait diğer kitabelerde ve sikkelerde de bu ünvana

12. T. Gökbilgin, XV-XVI. asırlarda Edirne ve Papa İvvanı, 196. s., İstanbul 1952.

rastlanmaktadır. "Murabıt" kelimesi, muhtelif zamanlarda farklı manâlar kazanmakla beraber, genellikle ribatlar-da oturan fütüvvet ehli için kullanılmaktadır. Bunların hangi hallerde ribatlarda oturabileceği Şeyh Şihabeddin Sühreverdi'nin Fütüvvetname adlı eserinde açıklanmış ve şarta bağlanmış-tır.¹³ Anadolu'da Ahilik adı altında yayılan bu teşkilâtın Osmanlı devletinin kuruluşu sırasında büyük yardımı olmuştu. Şeyh Edebalı'den sonra Ahî şeyhliğinin Sultan Murad Hüdavendigâr'a geçtiği 1366 tarihli bir icazetnameden anlaşılmaktadır.¹⁴ Çocukluğunu Tokat gibi tarikatlerin kaynaştığı bir şehirde geçiren ve Bayezid Çelebi gibi sufi bir hocası bulunan¹⁵ ve Tokatlı Ahî Bayezid'in oğlu Hacı İvaz Paşa gibi bir sanatkârı sadarete getiren Çelebi Mehmed'in de Ahî olduğu düşünülebilir. Eski Camiîn kitabesinde geçen "Murabıt" ünvanı da bu fikri kuvvetlendirmektedir. Esasen Sultan Mehmed'in "Çelebi" olarak anılması da, onun bir Osmanlı şehzadesi olmasının değil, tarikatla ilişkisi bulunmasının bir delili sayılmalıdır. Sultan Çelebi Mehmed'in yaptırdığı Bursa'daki Yeşil zaviyeli-camiin¹⁶ aynı plânı gösteren diğer zaviyelerde rastlanmayan ikinci katındaki muhteşem çinili hünkâr mahfeli, ancak Çelebi Mehmed'in buradan Ahî merasimine nezaret ettiği gerekçesi ile bir anlam kazanmakta ve bu sultanın da bir Ahî şeyhi olduğu hakkındaki görüşümüzü desteklemektedir. Gıyasu'd-Dünya ve'd-Din lâkabının da yalnız bu sultan tarafından kullanılması onun dünya görüşüne işaret etmektedir.

13. N. Çağatay, Fütüvvet-Ahî müessesesinin menşei meselesi II, 69-70. s., İhtiyat Fakültesi Dergisi, II-III, Ankara 1952.

14. E. B. Şapolya, Mezhepler ve tarikatlar tarihi, 214. s., İstanbul 1964.

15. F. R. Unat-M. Köymen, Kitab-ı Cihan-nümâ, Neçri tarihi I, 419. s., Ankara 1949, I.H. Uzuncarşah, Osmanlı Devletinin İlmîye teşkilâtı, 145. s., Ankara 1965.

16. S. Eyice, İlk Osmanlı devrinin din-içtimâî bir müessesesi, zâviyeler ve zâviyeli camiler, İktisat Fakültesi Mecmuası, 21. c. İstanbul 1963.

Camiin batı kapısının üzerinde de sülüs hatla yazılmış üç satırlık sanat-kâr kitabesi yer almaktadır (10. Res.).

قال النبي عليه السلام اذا رأيتم الرجل يتماهد المسجد

(المساجد)

فاشهدوا له بالايان تصدى بمماره هذا الجامع العذير

معمار أمير (؟)

افتحار حسين الصدر الحاج علاء الدين دام عزه

المامل عمر بن ابراهيم

"Bir kimsenin mescidlerin yapılmasını üzerine aldığını görürseniz, onun mü'min olduğuna tanıklık edin" şeklindeki sanatkârlarla ilgili bir hadisten sonra, "bu aziz camie, mimar, emir?, soylu kişilerin iftihar, sadr Hacı Alaeddin başladı. Allah onun kıymetini daim etsin. âmili Ömer b. İbrahim'dir". denilmektedir. Kitabede yalnız "emir" kelimesi iyi okunmamaktadır.

Tayyib Gökbilgin İslâm Ansiklopedisindeki Edirne maddesinde, eserin "mimarının Konyalı Hacı Alâeddin ve kalfasının da Ömer b. İbrahim isminde biri olduğu garba açılan kapısı üzerinde yazılıdır" demektedir. Sonraki bütün yayınlarda bu "Konyalı" ve "kalfa" sözleri tekrarlanmıştır. Görüldüğü gibi kitabede "Konyalı" veya Konya'ya benzer bir kelime yoktur. Hacı Alaeddin'in mimar olduğu açıkça kayıtlıdır. Ömer b. İbrahim için kullanılan kelime "âmîl" yani "yapan" dır. Bu durumda eserin plânını çizen Hacı Alaeddin; bu plâna göre binayı inşa eden Ömer b. İbrahimdir. **Kalfa** kelimesi de "âmile" yanlış manâ verilmesinden doğmuştur.

Metinde Hacı Alaeddin için "Sadr" ve "Emir" ünvanları kullanılmıştır. Sadr kelimesi de muhtelif devirlerde farklı rütbe ve görevleri ifade etmiştir. İ.H. Uzunçarşılı'ya göre Osmanlıların bu devrinde bu kelime "Kazasker" karşılı-

ğı olarak kullanılmıştır.¹⁷ O halde Hacı Alaeddin de, Yeşil Camiin mimarı Hacı İvaz gibi, mevkî ve rütbe sahibi ileri gelen bir şahsiyettir.

Hemen bütün neşriyatta, camie 804/1403 de Süleyman Çelebi zamanında başlandığı, Musa Çelebi zamanında devam edildiği ve inşaatın Mehmed Çelebi zamanında tamamlandığı yazılıdır. Bu rivayet geriye doğru Hibri Abdurrahman Efendiye dayanmaktadır. Kitabelerde Süleyman Çelebi'nin ve Musa Çelebi'nin isimleri anılmamaktadır. Hatta kuzeydeki portalda bulunan bâni kitabesinde camiin Çelebi Mehmed tarafından tamamlanmasının değil, yapılmasının emredildiği kayıtlıdır. Ancak Çelebi Mehmed'in de Edirne'yi Musa Çelebi'den 1413 de aldığı bilinmektedir. Bu camiin bir seneden az bir zamanda yapılması düşünülemez. Bundan dolayı Hibri Abdurrahman Efendinin verdiği haberin doğruluğunu kabul etmek durumundayız.

Tayyib Gökbilgin Bâdi Efendi'ye dayanarak Çelebi Mehmed'den sonra camiin bazı noksanlarının II. Murad tarafından tertib edildiğini söylemektedir.¹⁸ İki şerefeli minarenin bünyesi ve kaidesi ile Uç Şerefeli Camiin minareleri arasındaki benzerlik bu nakli doğrulamaktadır. Fakat biz son cemaat mahallinin de, tuğla hatıllar atılarak farklı bir tarzda inşa edilmesinden ve esas yapıya zayıf olarak bağlanmasından dolayı, esas kitle ile beraber değil, sonradan, II. Murad zamanında, iki şerefeli minare ile birlikte ilâve edilmiş olduğu kanaatındayız. Caminin pençelerinin bir kısmı da daha sonra Mimar Sinan'ın nezaretinde açtırılmıştır.¹⁹

Evliya Çelebi, camiin kible duvarının arkasında, içinde güzel sesli kuşların bulunduğu bir çiçek bahçesinden

17. İ.H. Uzunçarşılı, a.e., 50. s.

18. T. Gökbilgin, Paşa Livası, 197. s.

19. A. Refik, Mimar Sinan, 43. s., İstanbul, 1931.

bahsetmektedir.²⁰ Burada, zambak, lâle, sümbül, nergiz, gül ve erguvan gibi güzel kokulu çiçekler yetiştirilmekte ve bunlar mütevellisi tarafından, mevsimine göre, küçük kaplar içinde camiın safları arasına konulmakta imiş. Bu bahçenin caminin vakıfları arasında olduğunu kabul etmek lâzımdır. Çünkü tapu defterlerinde İ. Murad'ın yaptırdığı Daru'l-Hadis camiinin evkafı arasında camiın bahçesinde yetişen çiçeklerden elde edilen 500 akçelik bir gelir de sayılmaktadır.²¹

Çelebi Mehmed tarafından camiye yanındaki, 108 göz dükkânla 35 göz hücreyi ihtiva eden 14 kubbeli Bedesten vakfedilmiştir.²² Böylece şehirde dinî merkezle ticarî merkez birleştirilmiş olmaktadır. Burada S. Eyice'nin tesbit ettiği Türk şehirciliğinin özelliklerinden birini görmekteyiz.²³ Evliya Çelebi bu camiın cemaatinin her zaman çok olduğunu söylemektedir. Edirne'de inşa edilen ilk Osmanlı camii olması dolayısı ile, yalnız burada hatibin hutbede eline kılıç almasının, Hacı Bayram Velî'nin kürsüsünün bu camide bulunmasının ve mihrabın sağ tarafındaki pencerede Kâbe'nin "Rükn-i Yemani" denilen köşesinden kopmuş ve cami yapılırken getirilmiş olan taşın gömülü olmasının yarattığı mistik hava cemaati toplayan faktörler arasında sayılabilir. Fakat ticarî merkezin camiın hemen yanında olması başta gelen faktör olmalıdır.

Eski Camiın asıl özelliği ve değeri, Türk camii mimarisinin mekân gelişmesinde çok mühim bir merhaleyi teşkil etmesidir. Eski camide uygulanan plân, birçok varyantlara vücut verdiği gibi, değişik ölçülerde aynen tekrarlanmıştır. Bu plân Selçuklulardan gelen Ulu

Cami tipinin son merhalesidir ve klâsik Osmanlı camilerinin şemasını da bir embriyon halinde taşımaktadır.

Yıldırım Bayezid tarafından yaptırılmış olan Bursa'daki Ulu Cami, 12 ayak üzerine oturan takriben 10.60 m. çapında 20 kubbe ile örtülüdür. Eski Camide ayak sayısı dörte inmiş, kubbe çapları 13.50 metreye çıkmış ve kare biçimindeki sahaya 9 kubbe yerleştirilmiştir. Ölçüleri itibariyle Eski Cami Bursa Ulu Camiinin 16 kubbelik sahasına tekabül etmektedir ki bu inşa bakımından bir ilerlemedir. Burada iç mekân daha az bölünmüştür. Bu, geniş ve toplu mekâna doğru atılmış büyük bir adımdır. Eski Camide teşekkül eden dört ayak ve üç sahnın klâsik Osmanlı Camilerinde uygulanan şemanın ilk örneğidir. Hattâ burada orta sahnın, daha yüksek yapılarak, yan sahnılara göre bunun ehemmiyeti belirtilmiştir. Bu, gelişmenin istikametini tayin etmektedir. Daha büyük çapta bir kubbe inşa edebilecek bir mimarın yapacağı hamle, orta sahnı açmak, genişletmek olacaktır. Eski Camideki yan sahnıların aynen muhafaza edilerek orta sahnın bir misli açıldığını, genişletildiğini tasavvur edecek olursak, birinci kubbe ile orta kubbenin yerine 27 m. çapında büyük bir kubbe oturtulacaktır. Mihrap önünde ise 13.5 m. derinliğinde, bir misli genişletildiğine göre, 27 m. genişliğinde bir bölme teşekkül edecektir ki burası da büyük kubbenin çapında bir yarım kubbe ile örtülebilir. İşte bu, kubbe çapı 26 metreyi aşan Eski Fatih Camiinin plânıdır. Buna, Bayezit camiinde olduğu gibi, mukabil tarafta bir yarım kubbe eklenecek ve gelişme bu yolda devam edecektir, fakat bir merkezî kubbeye yarım kubbelerin eklenmesi ile olan gelişmede dört ayak ve üç sahnın şeması değişmeyecektir.

Dimetoka'da yine Çelebi Mehmed tarafından yaptırılan camide (1420) Eski Cami plânı bir başka istikâmette geliştirilmiş; bir tam, dört yarım kub-

20. Evliya Çelebi, Seyahatname III, 431. s.

21. T. Gökbilgin, Paşa Livası, 212. s.

22. T. Gökbilgin, a.e., 197. s.

23. S. Eyice, Les "Bedesten's" dans l'architecture Turque, Atti del secondo congresso internazionale di arte Turca, 114-117. s.

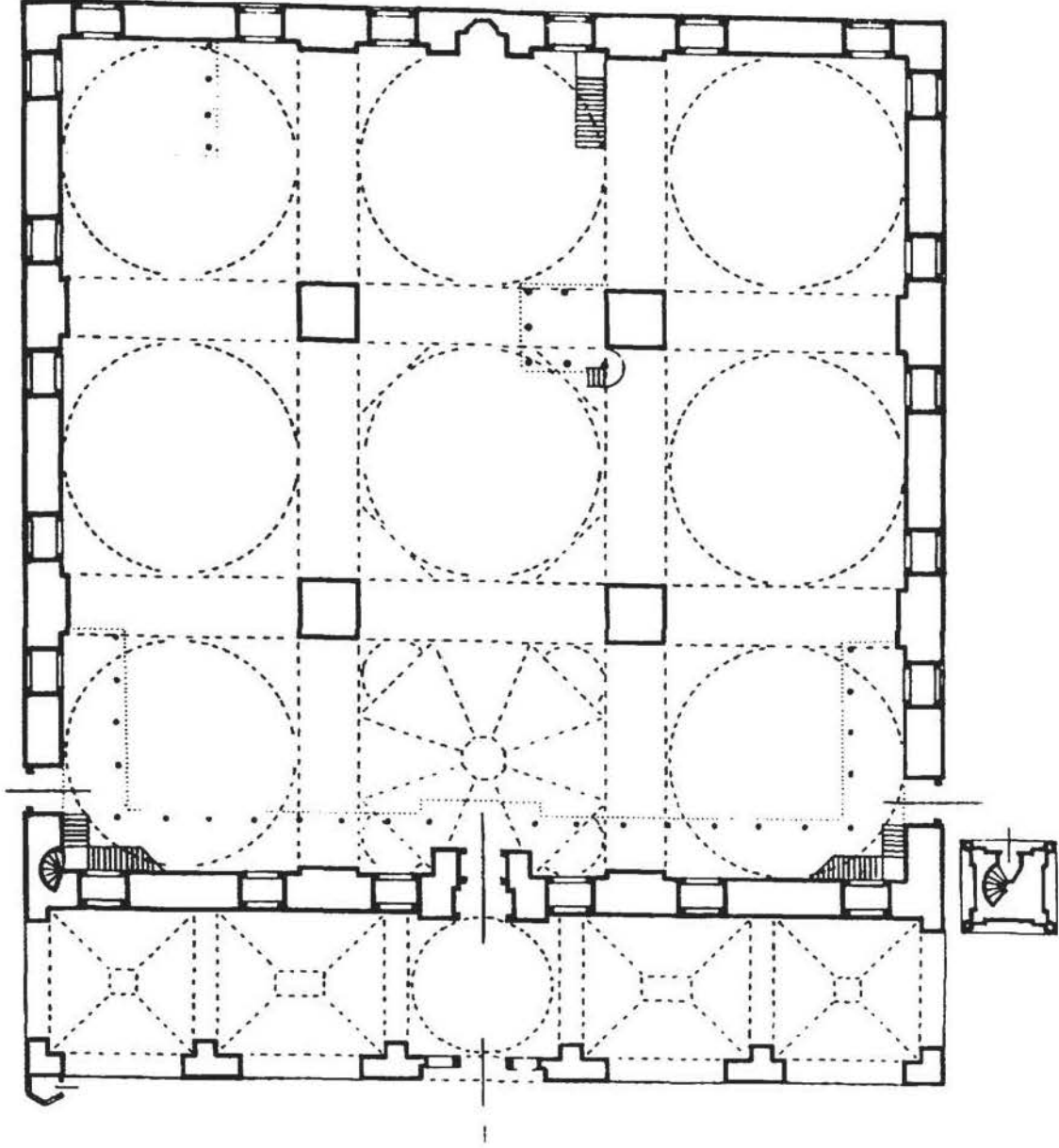
beli plânın prototipi ortaya konmuştur. Burada dört ayağa oturan merkezi bir kubbe; dört yanda birer beşik tonoz, köşelerde de küçük çapraz tonozlar mevcuttur. Bu beşik tonozların yarım kubbeye dönmesi basit bir teknik meselesidir. Nitekim bu camiden 21 yıl sonra 1441 de Tire'deki Yeşil imaret'te ilk yarım kubbenin bağlandığını görüyoruz.

Diğer taraftan Eski Cami'de orta sahnı açtığımız ve fakat mihrap önüne

yarım kubbe eklemeyerek buradaki enlemesine sahnı kaldırdığımız takdirde de üç şerefeli'nin plânı doğmaktadır. Üç Şerefeli'den de kubbesi 6 ayağa oturan Ahmed Paşa; 8 ayağa oturan Rüstem Paşa yoluyla Selimiye'ye ulaşılmaktadır.

Görülüyor ki Eski Cami mekân gelişmesinde bir kavşak noktasıdır ve kendisinden sonra yapılan hamleler içinde bereketli bir ilham kaynağı olmuştur.

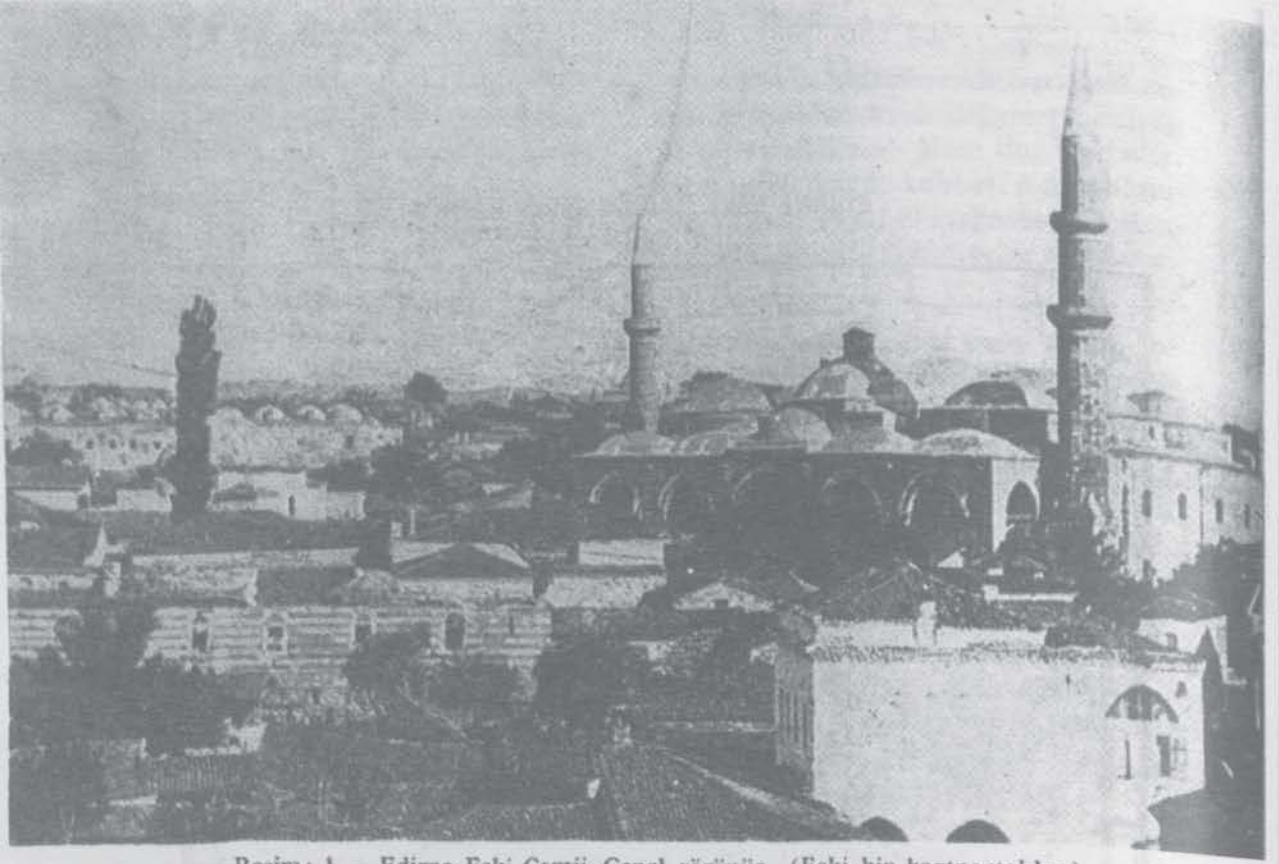
EDİRNE ESKİ CAMİİN PLÂN KROKİSİ

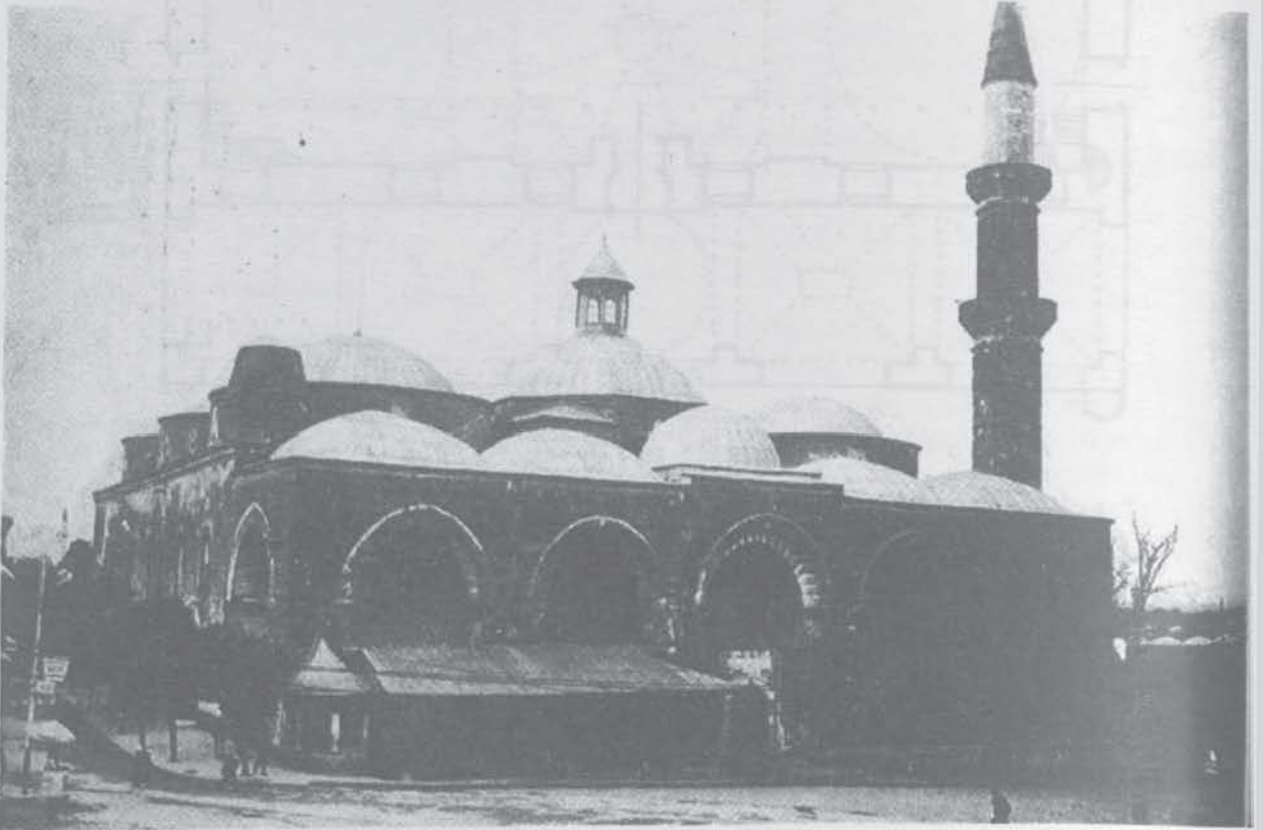
Vakıflar Gnl.Md. Lüğü Arşivinden

Şekil: 1 — Edirne Eski Camii. Plân. (A.S. Ülgen'den).

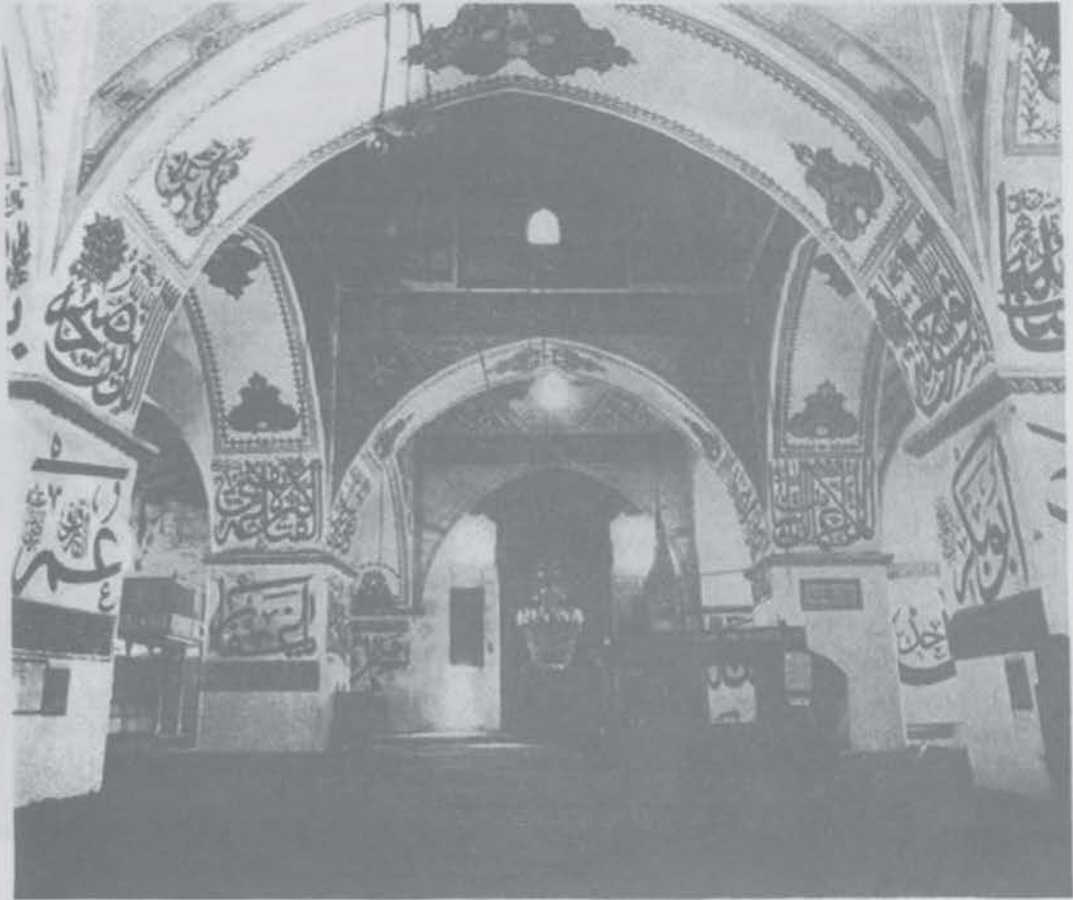
Resim: 1 – Edirne Eski Camii. Genel görünüş. (Eski bir kartpostalıdan).

Resim: 2 – Edirne Eski Camii. Cephesinden görünüş. (Foto : H. Karamağaralı).

Resim: 3 — Edirne Eski Camii, Kubbe Feneri. (Foto : H. Karamağaralı).

Resim: 4 — Edirne Eski Camii. Mimblerden detay. (Foto : H. Karamağaralı).

Resim: 5 — Edirne Eski Camii. Harem. (Foto : H. Karamağaralı).

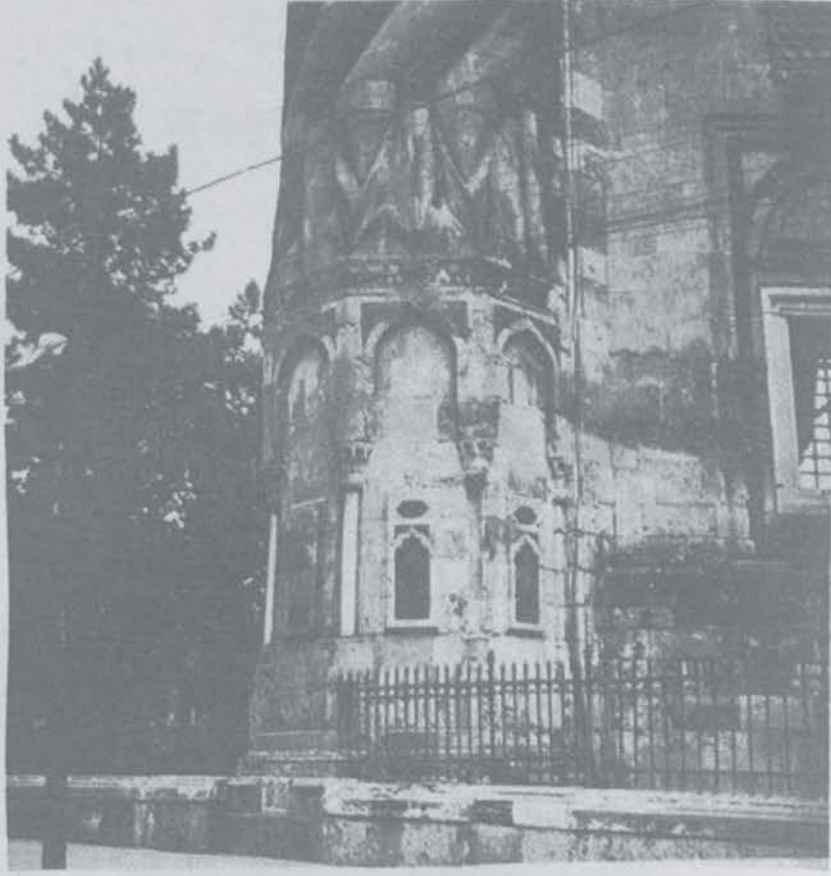
Resim: 6 – Edirne Eski Camii. Kuzeybatı portali. (Foto : H. Karamağaralı).

Resim: 7 — Edirne Eski Camii, Kuzeybatı köşesindeki çift şerefeli minarenin kaidesi. (Foto : H. Karamağaralı).

Resim: 9 — Edirne Eski Camii Bâni Kitabesi. (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinden).

Resim: 8 — Edirne Uç Şerefeli Camii Burmalı Minaresinin Kaidesi.
(Foto : H. Karamağaralı).

Resim: 10 — Edirne Eski Camii. Sanatkâr kitabesi. (V.G.M. Arşivinden)